

Çanakkale Bölgesinde Kullanılan Uzatma Ağlarının Donam Özellikleri ve Balıkçıların Sorunları

*Uğur Özekinci, Özgür Cengiz, Sefa Bütün

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Su Ürünleri Fakültesi, Çanakkale, Türkiye
*E mail: u_ozekinci@hotmail.com

Abstract: Gear characteristic of gillnet and trammel net used in Dardanelles Region and problems of fishermen. Dardanelles is one of the important fishing areas. In this area, there are 1065 registered fishing boats, %3.2 of these are purse-seine and trawl boats, %96.8 of these are other fishing boats which are used for small-scale fishing activities (angling and gillnet-trammel net boats). In this study, questionnaire was made with gillnet and trammel net fishermen's. According to the questionnaire results, in Dardanelles region, gillnets, trammel nets (naming as Marya nets) and Stacked trammel nets were determined as 4.5%, 5.3%, and 90.2%, respectively. Technical plan of nets, used in this area, was drawn and fishermen's problems were presented.

Key Words: Setnet, The Dardanelles, Coastal Fisheries, Fishing Gears.

Özet: Çanakkale bölgesi önemli balıkçılık sahalarından biridir. Bölgede toplam 1065 adet balıkçı teknesi kayıtlı olup bunların, % 3,2 'sini gırgır ve trol tekneleri, % 96,8' i diğer tekneler sınıfındadır. Diğer tekneler içinde yer alan tekneler olta ve uzatma ağı balıkçılığında kullanılmaktadır. Bu çalışmada, uzatma ağı kullanan balıkçılar ile görüşmeler yapılmıştır. Yapılan anket çalışmalarına göre Çanakkale Bölgesi'nde sade uzatma ağları (%4.5), çatısız fanyalı uzatma ağları (Marya ağları%5.3), Alamana ağları (Sade ve Fanyalı)(%90.2) kullanıldığı belirlenmiştir. Bölgede kullanılan uzatma ağlarının teknik planları çizilmiş ve balıkçıların karşılaştığı sorunlar sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Uzatma ağları, Çanakkale Bölgesi, Kıyı balıkçılığı, Av Takımlar.

Giriş

Çanakkale bölgesi 671 km'lik kıyı şeridine sahip olup, yapısal bakımdan Marmara Denizi, Boğaz ve Ege Denizi olmak üzere üç farklı sistemin içinde yer almakta ve bu bölgeler arasında yoğun balık göçleri gerçekleşmektedir. Bölgede balıkçılık bir geçim kaynağı olması yanında, sportif amaçlı olarak ta avcılık faaliyetlerinin gerçekleştirildiği bir bölge olma özelliğindedir.

Çanakkale ilinde, TKB Çanakkale İl Müdürlüğü kayıtlarında 1065 adet ruhsatlı tekne bulunmaktadır. Bu teknelerden % 3,2 'sini gırgır ve trol (34 adet) tekneleri oluştururken geriye kalan % 96,8' ini diğer tekneler oluşturmaktadır. Diğer tekneler içinde yer alan teknelerin %67,6'lık bölümü 7 m ve daha küçük tekneler oluşturmaktadır olup bu teknelerin büyük çoğunluğu olta balıkçılığında kullanılmaktadır. Bölgeye uluslararası avcılığın açık olduğu zamanlarda özellikle Karadeniz de avcılık yapan trol tekneleri yoğun olarak gelmekte ve Gökçeada ve dolaylarında trol avcılığı gerçekleştirilmektedir. Ayrıca, yaz aylarında Saroz Körfezinde zıpkınla kılıçbalığı avcılığı ve uzatma ağları ile sardalye avcılığı amacıyla Bandırma, Marmara Adası ve Erdek limanlarına bağlı teknelerin de geldiği görülmektedir.

Çanakkale Bölgesinde küçük ölçekli balıkçılık içerisinde yer alan teknelerin %30'unda uzatma ağı kullanılmakta olup, yılın her döneminde avcılık faaliyeti gerçekleştirilmektedir. Avlanan türlere uygun kullanım şekli ve donam özelliği bulunan uzatma ağlarının teknik özellikleri ile ilgili bir

çalışmanın olmaması bu çalışmanın yapılmasına temel teşkil etmiştir. Bu çalışmada, Çanakkale bölgesinde kullanılan uzatma ağlarının donam özellikleri, balıkçılığının sorunları ve çözüm önerileri belirlenmesi amaçlanmıştır.

Materyal ve Yöntem

Çalışma Kasım 2004- Haziran 2005 tarihleri arasında; Çanakkale İli sınırları içinde yer alan ve Tarım ve Köy işleri İl Müdürlüğü ve Liman Başkanlığı'ndan adet ve kayıtlarından elde edilen verilere göre tekne sayısı bakımından en yoğun olan 11 balıkçı barınak ve limanlarında (Çanakkale merkez limanı, Eceabat, Gelibolu, Karabiga, Lapseki, Kumkale, Yeniköy, Kilitbahir, Kabatepe, Seddülbahir, Kemer) kullanılan uzatma ağları araştırmanın materyalini oluşturmaktadır.

Sadece uzatma ağı ile avcılık yapan balıkçılarla anket çalışmaları yapılarak elde edilen bilgiler balıkçıların ifadesine sadık kalınarak veri formlarına işlenmiştir. Uzatma ağları, Hoşsucu (2005)'e göre, Sade Uzatma ağları, Fanyalı Uzatma ağları ve Özel ağlar (Alamana ağları) olarak sınıflandırılmıştır. Alınan bilgiler doğrultusunda Çanakkale Boğazında kullanılan uzatma ağlarının teknik özellikleri belirlenmiş ve FAO standartlarına göre (FAO,1975) teknik planları çizilmiştir. Ayrıca, balıkçıların karşılaştıkları sorunlar belirlenmiştir.

Bulgular

Teknelere ait bulgular

2005 yılı Temmuz ayı itibarı ile Tarım İl Müdürlüğü verilerine göre, Çanakkale'de kayıtlı tekne sayısı 1065, bunlardan 16 adedinin 20 metrenin üzerinde, 12 adedinin 15-20 metre arasında, 96 adedinin 10-15 m arasında ve diğerlerinin 10 metrenin altında olduğu tespit edilmiştir (Anon 2004a) (Tablo 1).

Tablo 1. Çanakkale Tarım İl müdürlüğü Kayıtlarında yer alan balıkçı teknelerinin boylarına göre dağılımı (Anon 2004a).

Uzunluk Grubu (m)	1-4,9	5-9,9	10-14,9	15-19,9	20 +	Toplam
Tekne sayısı	5	936	96	12	16	1065
(%)	0,47	87,89	9,01	1,13	1,50	100

Çanakkale'de ticari amaçlı uzatma ağı kullanan teknelerin boy dağılımları 7-12m arasında değişmekte olup bu teknelerin %86'sı av sahası olarak Çanakkale Boğazı'nı kullanmaktadır. Anket çalışmasına katılan 65 balıkçı teknesinin motor güçleri 28-185 HP arasında değişim göstermekte olup teknelerde, tekne büyüklüğü ve motor gücüne bağlı olarak, min 2- max 7 personel çalıştırılmaktadır.

Tekne şekilleri ise simit baş, balatabaş, pilyade ve ayna kık olarak değişim göstermektedir. Bu tekneler ile avcılık bağlı bulundukları barınakların 5-6 mil yakınlarındaki av sahalarında 10-50 m derinliklerde gerçekleşmektedir.

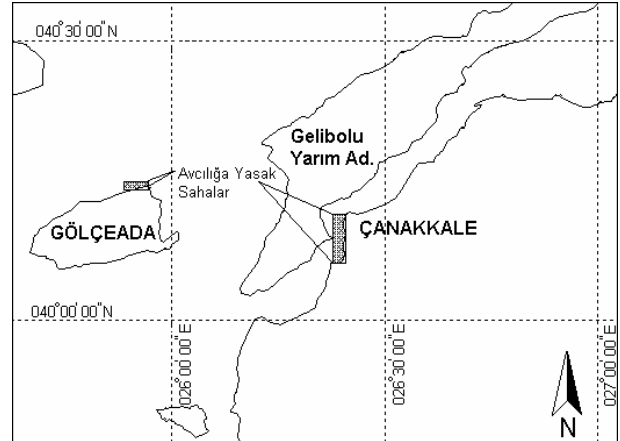
Avlanılan türler ve ağların teknik özelliklerine ait bulgular

Çanakkale Bölgesi'nde uzatma ağlarıyla avlanılan balık türleri ve avlanma zamanları yapılan anket çalışmaları sonucunda elde edilerek Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Çanakkale İli'nde uzatma ağlarıyla avlanılan balık türleri ve en yoğun avlanıldığı aylar.

Avlama Zamanları	Türler
Eylül Ekim Kasım	Lüfer, Çınakop (<i>Pomatomus saltatrix</i>) Palamut-Torik (<i>Sarda sarda</i>)
Aralık Ocak Şubat Mart	Kefal (<i>Mugil</i> sp), Kupes (<i>Boops boops</i>), Mırmır (<i>L. mormirus</i>), Gümüş (<i>Aterina</i> sp), Levrek (<i>D. Labrax</i>), Dil (<i>Solea</i> sp.), Zargana (<i>Belone Belone</i>), Mezgit (<i>Merlangius</i> sp), Kalkan (<i>Psetta maxima</i>), Vatoz (<i>Raja</i> sp), Kırılgaç (<i>Trigla</i> sp)
Mart Nisan Mayıs	Karagöz (<i>D. vulgaris</i> , <i>D. puntazzo</i>), Mercan (<i>Pagellus</i> sp), Sinarit (<i>Dentex dentex</i>)
Haziran Temmuz Ağustos	Uskumru (<i>S. scombrus</i>), Kolyoz (<i>S. Japonicus</i>), Barbun (<i>Mullus</i> sp), Sardalye (<i>Sardinella</i> sp) Kılıç (<i>Xiphias gladius</i>), Mercan, Sinarit, Kupes, Dil, Kalkan, Mezgit, Kırılgaç, Vatoz

Çanakkale Bölgesi'nde en çok hangi bölgede balık avlıyorsunuz sorusuna, Çanakkale Boğazı başta olmak üzere, yasak bölgeler hariç tüm sahalarda avlanıyoruz cevabı verilmiştir (Şekil 1).

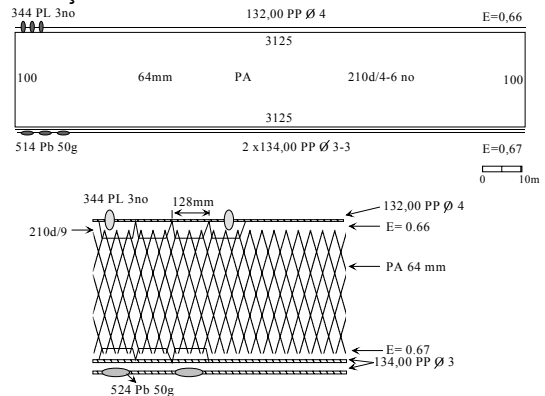

Şekil 1. Çanakkale Bölgesinde uzatma ağları ile avcılık yapılan sahalar

2004 - 2006 dönemine ait Su Ürünleri avcılığını düzenleyen sirkülerde Çimenlik Kalesi ve Nara Feneri arasında kalan bölgenin doğusu ve Gökçeada ilçesinde, Deniz parkı oluşturulacak olan Yıldız koyu ile Yelken kaya arasında kalan hat ile kıyı arasında kalan 200m ve 1mil uzunluğundaki alan haricinde kalan tüm sahalarda avcılık yapılabilmektedir (Anon 2004b). Balıkçıların genellikle teknelerinin bağlı bulunduğu barınağa yakın bölgelerde avlandığı, Eceabat ve Kabatepe barınağına bağlı olanların Gökçeada ve Bozcaada dolaylarında da avlandıkları saptanmıştır.

Yapılan anket çalışmalarına göre Çanakkale Bölgesi'nde Sade uzatma ağları (%4.5), Fanyalı uzatma ağları (Marya ağları %5.3), Alamana ağları (Sade ve Fanyalı) (%90.2) kullanılmaktadır. Kullanım şekli olarak, Çevirme, Voli, Bırakma (Dönek) ve Yeldirme (bir ucu tekneye bağlı diğer ucu serbest bırakılan ağın akıntıya göre gerginliğinin sağlanması amacıyla ile belirli aralıklarla çekilmesi) yöntemleri uygulandığı belirlenmiştir.

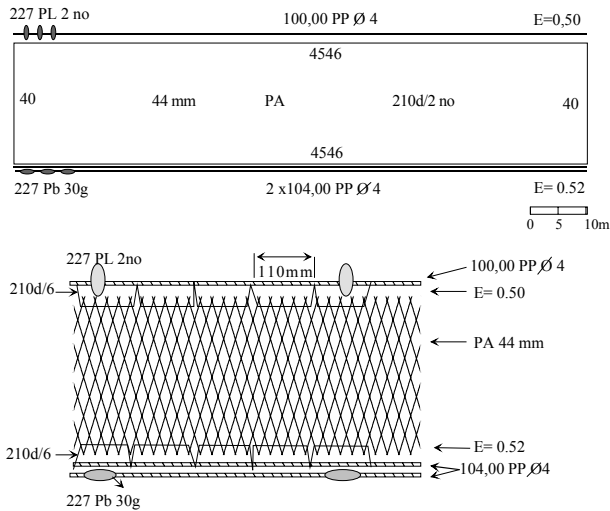
Çanakkale Bölgesi'nde kullanılan sade uzatma ağları içinde en yaygın kullanımı olan ağlar, başta Lüfer ve Çınakop ağları olmak üzere, Barbun ağ, Uskumru- Kolyoz ağları, Palamut ağ, Sardalye ağ, Zargana ağıdır. Bunun yanında Kılıç balığı ve kupes balığı avcılığında kullanılan ağlar da bölgede kullanılan ağlar arasındadır. Ağların FAO (1975) standartlarına göre çizilen teknik özellikleri şekil 2,3,4,5,6 de gösterilmiştir.

Şekil 2 Lüfer sade uzatma ağı

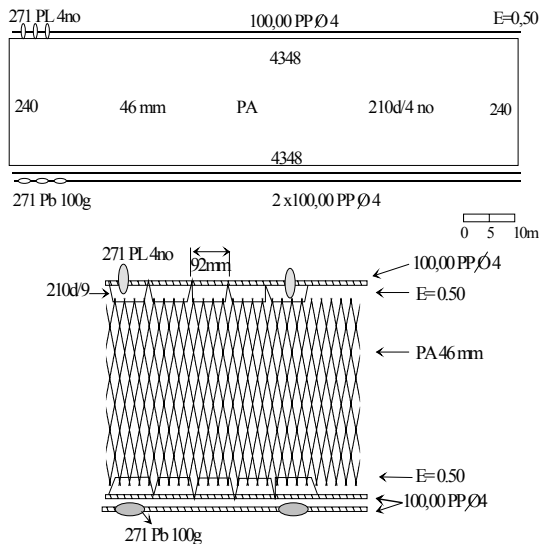
7

Çinakop avlamak amacıyla kullanılan sade uzatma ağında ise ağ göz açıklığı 46mm olarak kullanılmakta olup ağın diğer özellikleri lüfer avcılığında kullanılan sade uzatma ağları ile aynıdır. Lüfer sade uzatma ağları, tekne büyüklüğüne göre 3-6 posta (396m-660m) kullanılmakta olup bırakma(dönek) ve voli yöntemi ile avcılık yapılmaktadır.

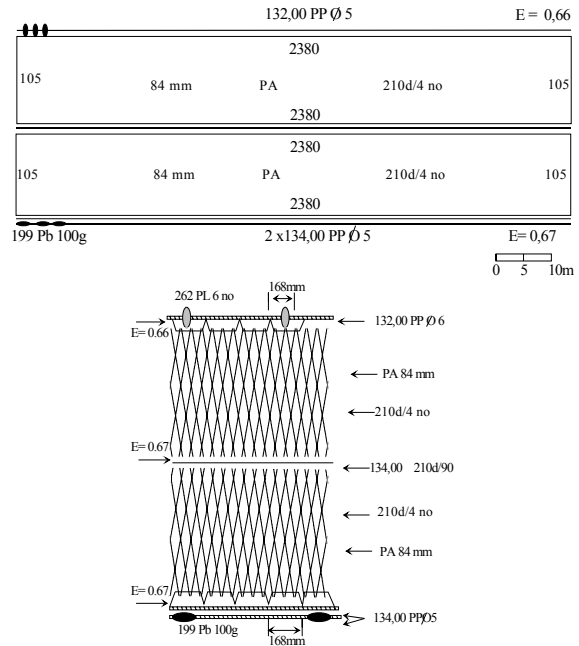
Şekil 3 Barbun sade uzatma ağı.

Barbun için kullanılan uzatma ağı, tekne büyüklüğüne göre 3-10 posta ağ (300m 1000 m) kullanılmakta olup bırakma(dönek) ve voli yöntemi ile avcılık yapılmaktadır.

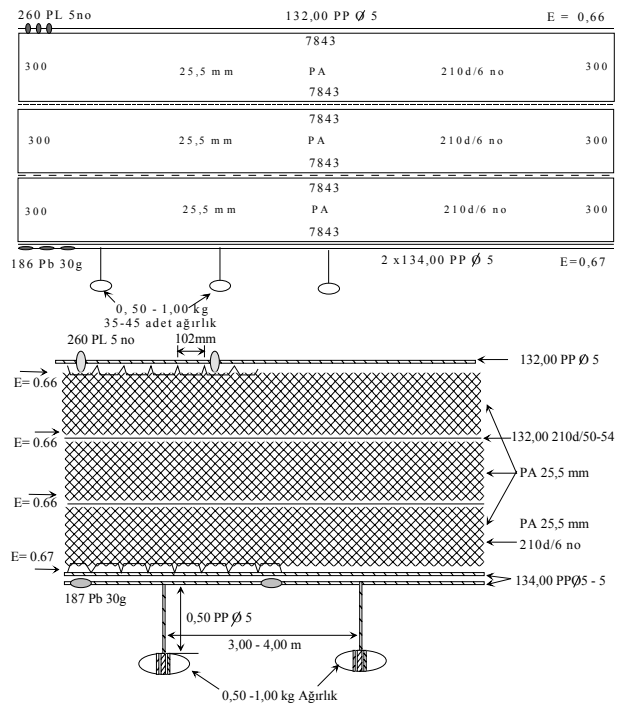
Şekil 4. Uskumru-Kolyoz sade uzatma ağı

Uskumru ve Kolyoz için kullanılan uzatma ağında 44-46mm ağ göz açıklığında ağlar kullanılmaktadır. Bu ağlarda genel olarak mantar yaka ve kurşun yakada aynı donam faktörü uygulandığı ($E=0.50$) belirlenmiştir. Ağlar tekne büyüklüğüne bağlı olarak 3-7 posta ağ (300m - 700 m) uzunluğunda olup voli yöntemi ile kullanılmaktadır.

Şekil 5. Palamut sade uzatma ağı

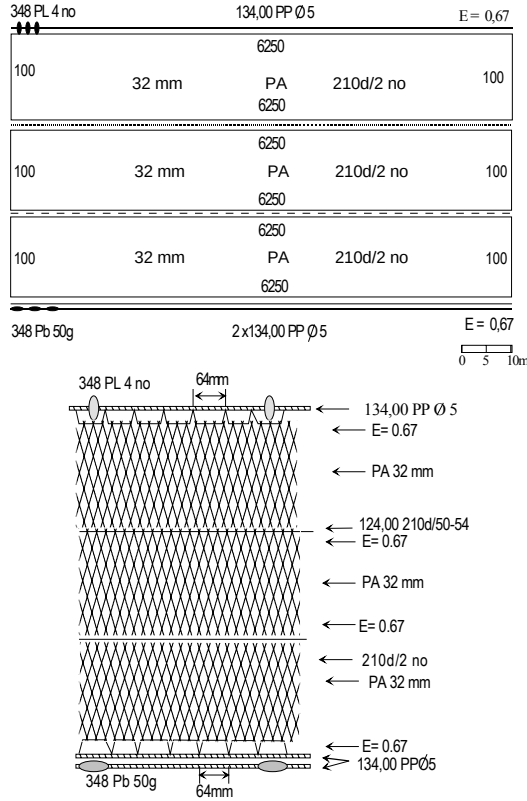
Palamut için kullanılan uzatma ağı, tekne büyüklüğüne göre 2-3 posta ağ (264m - 396 m) arasında değişmekte ve voli yöntemi uygulanmaktadır.

Şekil 6. Sardalye sade uzatma ağı

Çanakkale bölgesinde sardalye uzatma ağının kullanımı yeldirme yöntemi şeklindedir. Tekne büyüklüğüne göre 2-3 posta ağ bir araya getirilmektedir (264m - 396m). Kullanım oranı çok yaygın olmayan bu av aracı daha çok gırgır

avcılığının yasak olduğu zamanlarda kullanılmaktadır. Bölgeye özellikle sardalye avlamak amacıyla Bandırma ve Erdek limanından gelen teknelerde kullanılmaktadır.

Şekil 7. Zargana sade uzatma ağı

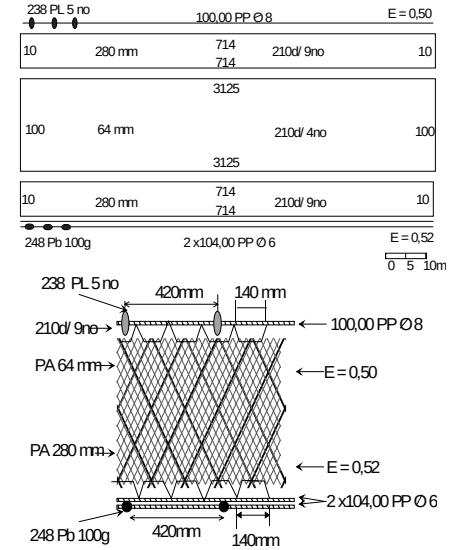
Çanakkale bölgesinde zargana uzatma ağıda yeldirme yöntemi ile kullanılmakta olup, tekne büyüklüğüne göre 2-4 posta ağı bir araya getirilmesi ile (248m - 496m) oluşturulmaktadır.

Çanakkale Bölgesi'nde en yaygın kullanımı olan fanyalı uzatma ağları içinde, Lüfer - Çinakop fanyalı uzatma ağları, Palamut ağı, Kefal - Kupez ağları, Marya ağı (Karagöz-Mırmır - Sarpa ağı), Mercan - Sinarit ağı ve Fanyalı Dil ağları yer almaktadır. Bu ağların yanında yaygın kullanımı olmayan ve çalışmada planları verilmeyen fanyalı uzatma ağları'da (Zargana ağı, Kalkan ağı, Köpek balığı ağı, Karides ağı vs.) bulunmaktadır.

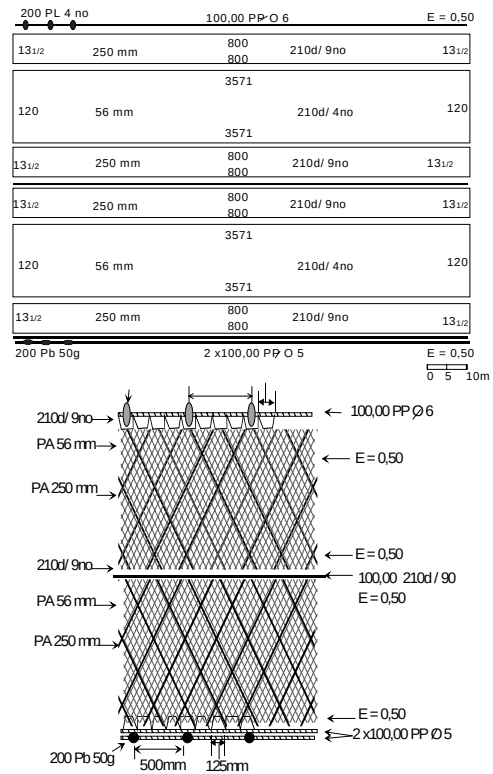
Fanyalı lüfer ve çinekop ağları, Çalışmada anketi kabul eden balıkçıların tümünde (%100) bulunmaktadır. Lüfer avcılığında 64mm tor ağ göz açıklığı kullanılırken (Şekil 8) , Çinakop için kullanılan fanyalı uzatma ağında tor ağ göz açıklığı 46mm'dir. Tekne büyüklüğüne göre 3-6 posta ağı (200m - 500m) kullanılmakta olup çevirme ve voli yöntemi ile kullanılmaktadır. Bu ağlarla en verimli avcılık özellikle son bahar ayları (Eylül-Kasım) arasında yapılmaktadır.

Çanakkale bölgesinde yine sonbahar aylarında en yaygın kullanımı olan palamut fanyalı uzatma ağları çatılı olarak donatılmakta tekne büyüklüğüne bağlı olarak 2-6 çatılı olabilmektedir. Tekne büyüklüğüne göre 3-6 posta ağı (200m -

500m) 1 takım oluşturularak çevirme ve voli yöntemi ile kullanılmaktadır. Bu ağların planları Şekil 9 da görüldüğü gibi olup her yakada (E) 0.50 donam faktörü ile donatıldığı belirlenmiştir.

Şekil 8 Lüfer-Çinakop fanyalı uzatma ağı

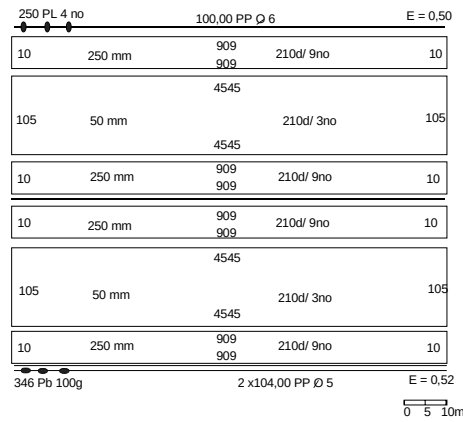
Şekil 9. Palamut fanyalı uzatma ağı

Çanakkale bölgesinde 10 göz yüksekliği, 250m göz açıklığında fanya ve 50mm -105 göz derinliğinde tor ağla donatılan ağlarla kefal ve kupez balıkları yakalanmaktadır.

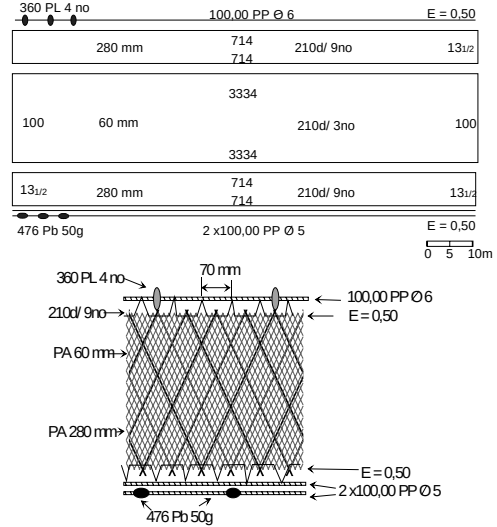
Ağların toplam uzunluğu 200m-500m arasında değişmekte olup, 2 çatılı olarak kullanılmaktadır. Bunun yanında fazla derin olmayan yerlerde aynı özelliklerde çatısız olarak ta kullanımı bulunmaktadır (Şekil 10). Bu ağlar bırakma ve voli yöntemi uygulanarak kullanılmaktadır.

Fanyalı uzatma ağları içinde en yaygın kullanımı olan bu ağlar yöresel olarak Marya ağları olarak adlandırılır (Şekil 11). Ağlar 210 d/ 3numara ve 60mm tor göz açıklığında donatılmakla birlikte 56-64-80mm tor göz açıklığı donatılan marya ağlarına da rastlanılmaktadır. Bu ağların mantar ve kurşun yakaları eşit uzunlukta olup donam faktörü (E) 0.50 olarak donatılmaktadır. Fanya olarak 210 d/9 numara, 280mm göz açıklığında ve 13,5 göz derinliğinde ağlar kullanılmaktadır. Toplam ağ uzunluğu tekne büyüklüğüne göre 200 ile 800m arasında değişmekte olup bırakma ve voli yöntemi uygulanmaktadır. Bu ağları 6 ile 7m arasındaki teknelerde, kıyıya yakın sığ olan kesimlerde, çatısız olarak kullanılmaktadır.

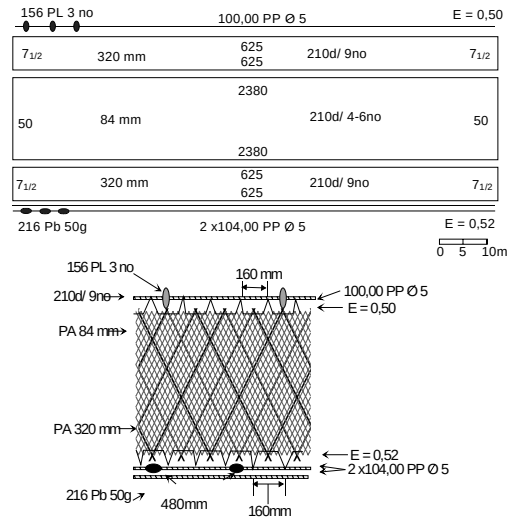
Havaların ısınmaya başladığı ilkbahar aylarından başlayarak yaz boyunca mercan ve sinarit avcılığında, 84mm göz açıklığında ve 50 göz derinliğinde tor ağlarla donatılan fanyalı ağlar kullanılmaktadır (Şekil 12). Ağlarda 210 d/9 numara ip kalınlığına sahip ve 320 mm göz açılığı, 7,5 göz derinliğinde fanya (E) 0.50 donam faktörü ile donatılmaktadır. Toplam ağ uzunluğu 200m ile 800m arasında değişmekte olup ağlar döneğe bırakılmaktadır.

Şekil 10 Kefal ve kupez avcılığında kullanılan fanyalı uzatma ağı

Şekil 11. Marya ağı (Karagöz- Mırmır- Sarpa) avcılığında kullanılan fanyalı uzatma ağı

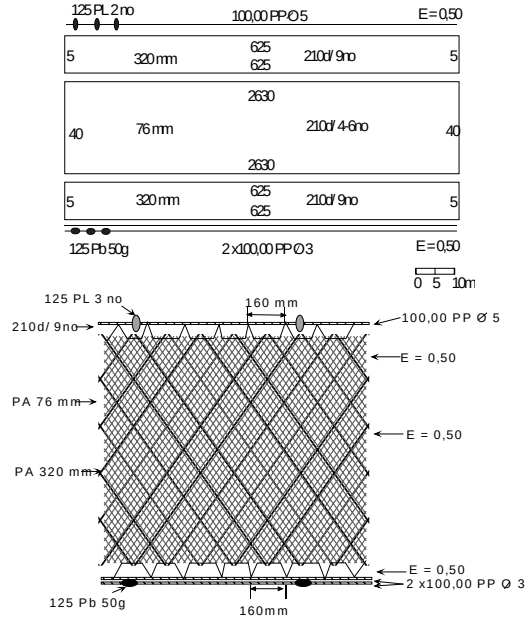

Şekil 12. Mercan ve Sinarit avcılığında kullanılan fanyalı uzatma ağı

Çanakkale bölgesinde kullanılan dil ağları E=0.50 donam faktörüyle donatılmaktadır. Kurşun yaka bölümünde koşma ipi donatılmakta olup, ağların derinde ve akıntılı sahada kullanılması olduğu anket çalışmaları ile görülmüştür. Bu ağlarda ağ göz açıklığı olarak 76mm 210d/ 4-6 numara tor ve 320 mm, 210d/9 numara 5 göz yüksekliğinde fanya kullanılmış olup kurşun ve mantar yakada 125'şer adet 50gr kurşun ve 2 numara mantar kullanılmıştır (Şekil 13). Ağlar bırakma şeklinde kullanılmakta olup toplam ağ boyu tekne büyüklüğüne göre 300m ile 1000 metre arasında değişmektedir.

Araştırmada, balıkçılarla yapılan anketler sonucunda özel ağlar sınıfında yer alan Alamana ağlarının en fazla kullanım oranına sahip uzatma ağları (%90.2) olduğu belirlenmiştir. Bu ağlar sade ve fanyalı olarak donatılmakta ve tekne büyüklüğüne göre 2 veya 6 çatılı olarak 6-15 kulaç ağ

derinliğine sahip olabilmektedir. Ağların uzunluğunda tekne büyüklüğü ve personel sayısı önemli olmaktadır. Ağlara ait teknik planlar şekil 14, 15 ve 16 da görülmektedir.

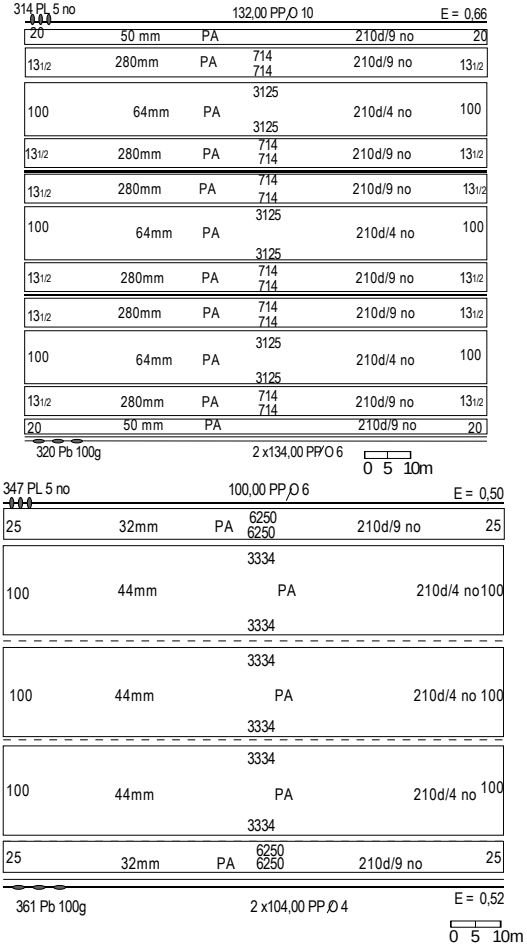

Şekil 13. Dil avcılığında kullanılan fanyalı uzatma ağı

Alamana ağları ile çınakop-lüfer (*Pomatomus saltatrix*), palamut-torik (*Sarda sarda*), sarpa (*Sarpa salpa*) ve kefal (*Mugil sp.*) türleri avlanmaktadır. Bölgede kullanılan alamana ağları içinde sade alamana ağlarının kullanım oranı % 2 olup, fanyalı alamana ağları kullanımının anket sonuçlarına göre %98 olduğu tespit edilmiştir. Lüfer, palamut ve sarpa balıkları bölge balıkçıları tarafından genellikle aynı alamana takımı ile avlanılmaktadır. Kullanılan ağlarda göz açıklığı, ağın toplam uzunluğu, yüksekliği, sardon yükseklikleri çok az farklılıklar göstermektedir.

Sade olarak donatılan alamana ağı (Şekil 14), 2-6 çatı arasında donatılmakta olup, lüfer için 64mm, Çınakop için 44-56mm göz açıklığında ağlar kullanılmaktadır (Şekil 14). Mantar yakada 0,50, kurşun yakada 0,52 donam faktörü (E) ile donatılan ağların uzunluğu 200m - 500m arasında değişmektedir. Bu ağlar çevirme ve voli şeklinde kullanılmaktadır.

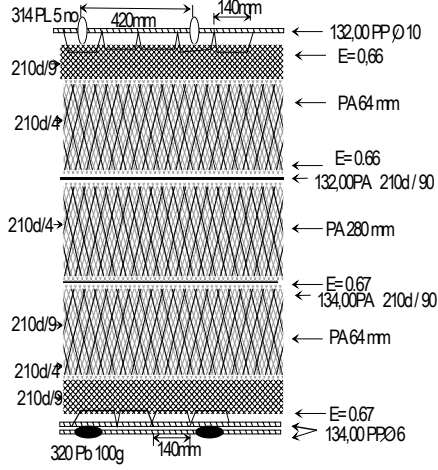
Sade alamana ağlarının mantar ve kurşun yakalarına 5-30 göz yüksekliğinde 210 d / 9-12 numara 32 - 44 mm göz açıklığına sahip olan sardon ilave edilir (Şekil 14). Sardon ilave etmekteki amaç; ağları denize dökerken mantar ve kurşunların fanyalara dolaşmasını engelleyerek ağın kolay bir şekilde açılmasını sağlamak, bırakma yönteminde ise ağlar suda uzun süre kaldığından dolayı yengeçlerin ağı tırmanarak yakalanan balıklara zarar vermesini önlemek, ağın mukavemetini arttırmak, ağları rahat ellemek ve dipten pislik almasını engellemek olarak sıralanabilir. Sardonlu sade alamana ağlarında ağ göz açıklığı 58mm veya 60 mm olan ağlarda kullanılmaktadır.

Şekil 14. Çınakop avcılığında kullanılan sardonlu sade alamana ağı

Çanakkale bölgesi balıkçıları tarafından yaygın olarak tercih edilen bir diğer uzatma ağları, Lüfer, palamut ve sarpa balıkları avcılığında kullanılan sardonlu ve fanyalı alamana ağlarıdır. Bu ağ genelde 3 çatılı olarak E= 0,66 donam faktörü ile donatılmaktadır (Şekil 15). Ağın donatıldıktan sonraki toplam uzunluğu 264m ile 792m arasında değişmekle birlikte %65'lik bir oranla 4 posta (528 m) uzunluğundaki ağlar kullanılmaktadır. Ağın uzunluğunu belirleyen en önemli

kriterler, tekne büyüklüğü, teknenin manevra kabiliyeti ve teknede çalışan personel sayısıdır.

Şekil 15. Lüfer, palamut ve sarpa avcılığında kullanılan sardonlu - fanyalı alamana ağı.

Balıkçıların karşılaştığı sorunlar

Balıkçılarla yapılan anket sonuçlarına göre; verimli avlanmayı etkileyen faktörlerin başında hava şartları gelirken (%75,0), diğer av takımlarının etkileri (Büyük ölçekli balıkçılık) ikinci sırayı (%12,3) almıştır. Bunları sırasıyla malzemelerin pahalı olması (%6,7), balıkların azlığı (%5,4) ve av aracının özellikleri (%0,6) izlemektedir.

Anket çalışmalarına verilen cevaplara göre balıkçıların karşılaştığı sorunlar 4 başlık altında toplanmıştır.

Ekonomik nedenlerden kaynaklanan sorunlar: Avlanılan balığın pazarlanmasında yaşanan zorluklar, başta olma üzere, Ağ malzemelerinin pahalı olması ve istenilen malzemenin temininde yaşanan zorluk ile Yunus ve akıntı dolayısı ile ağların çabuk yıpranması balıkçıların sorunları arasında yer almaktadır.

Bölge balıkçıları avladıkları balıkları genellikle Çanakkale'deki kabızmallara (%60), İstanbul'da balık fiyatlarının yüksek olduğu zamanlarda İstanbul'a (%40) pazarlamaktadırlar. Kooperatif tarafından satış olmaması balığın ucuz fiyattan gitmesine neden olmaktadır.

Bölgenin akıntılı olması nedeniyle, tüm sahalar avcılığa açık olmasına rağmen, ağlar istenilen yerde atılamamakta veya akıntıya düşen ağlar zemine takılarak zarar görmektedir. Ayrıca bölgede yunuslarında ağlara zarar verdikleri ve bu nedenle yeni ağ yapmak zorunda kaldıkları ve bununda ekonomilerini zorladığını belirtmişlerdir.

Diğer av takımları ile aralarında yaşanan sorunlar : Anket sonuçlarına göre, halen yasak olan avcılık faaliyetlerinden, gece zıpkınla balık avcılığı, ışıkla avcılık, dinamit, çalı ıgırba, şebeke trol avcılığı gibi avcılık faaliyetlerinin yapıldığı ve koruma kontrol ekipleri tarafında bunun engellenemediği bildirilmiştir. Bunun yanında 2004-2006 av dönemine ait 36 /1 no'lu sirkülerdeki (Anon, 2004b) gırgır ağlarının Marmara'da 1

Eylül – 1 Aralık tarihleri arasında 6 kulaca kadar avcılığına izin verilmesinin alamana ağları kullanan balıkçıları etkilediği ve bırakma ağı kullanan balıkçıların da zarar gördüğü ifade edilmektedir.

Çanakkale Bölgesi olta balıkçılığı yapan tekne sayısının oldukça fazla olduğu ve bu balıkçılara herhangi bir kota getirilmemesinin olumsuz yönde etkilediği balıkçıları tarafından ifade edilmiştir.

Çevresel ve fiziksel şartlardan dolayı oluşan sorunlar: Bölgenin akıntılı olması ve bu nedenle her bölgeye ağ atamamaları genel belirtilen sorundur. Bunun yanında olumsuz hava şartları ikinci sırada yer almaktadır. Geçen yıl itibarı ile denize çıkılan gün sayısı tekne büyüklüğüne göre değişmekle birlikte 120 ila 150 gün arasında olmuştur. Balıkçıların teknelerini bağladıkları Limanların fiziki imkanlarının yetersiz oluşu da diğer bir sorun olarak belirtilmektedir. Özellikle Çanakkale Seddülbahir limanının dar olması yanında havanın poyrazlı veya gün doğusu estiği zamanlarda liman içinde bulunan gemilerin etkilendikleri ve bazen teknelerin hasar gördüğü ifade edilmiştir. Bunun yanında, Kabatepe limanı da Batı yönlü rüzgârlardan etkilanmaktadır.

Yasal uygulamalar ile ilgili sorunlar: Uzatma ağları balıkçıların en çok karşılaştığı sorun, sportif olta balıkçılığı ile uğraşan kişilerin limanda kayıt dışı balık satışı yapmalarına izin verilmesi ve balıkların boy yasaklarına uyulmadan alınıp satılmasıdır. Bunun yanında amatör balıkçı sayısının hızla arttığı ve balıkçılığı meslek olarak yapanların yasalar tarafından korunmadığı ifade edilmektedir. Bunun yanında il sınırları içinde yapılacak seyirlerde sağlık patentinin her sene yenilenmesinin istenmesi ve teknelerdeki can yeleklerine yeniden sertifika istemesi balıkçıların şikayet konuları arasında yer almaktadır. Balıkçılığın geliştirilmesi için alınacak kredilerin yüksek faizli oluşu, balıkçıların hava şartları nedeniyle denize çıkamamaları nedeniyle bankadan aldıkları kredileri ödeyemedikleri ve bu konuda herhangi bir kolaylık sağlanmadığı da sorunlar arasındadır.

Tartışma ve Sonuç

Yapılan anket sonuçlarında uzatma ağlarını kullanan balıkçıların tekne boyları 7-15m arasında değişim göstermektedir. Motor güçleri 28-185 HP arasında değişim gösteren teknelerde, tekne büyüklüğü ve motor gücüne bağlı olarak min 2, max 7 personel çalıştırılmaktadır.

Uzatma ağlarını bölge balıkçıları genellikle kendileri donatmakta ve kendi imkânları doğrultusunda, elinde bulunan malzemeleri en iyi şekilde değerlendirerek ağ takımlarını yapmaktadırlar. Buda aynı barınakta bulunan balıkçıların takımları arasında donam özellikleri bakımından ufak farklılıklara neden olmaktadır. Ayrıca, ağların mantar yaka ve kurşun yakalarında uygulanan donam faktörünün (E) bazı ağlarda aynı olduğu saptanmıştır. Toplam ağ uzunluklarındaki değişim yine teknenin büyüklüğü, motor gücü ve çalışan personel sayılarına göre farklılık arz etmektedir.

Uzatma ağı takımlarında, barınaklar arasında görülen önemli bir fark da gündüz avcılık yapılan takımların kurşun

yakalarına belirli aralıklarla, sayıları 5-10 aralıklarla, bağlanan taşlardır. Bu taşlar genellikle lüferin gündüz avcılığında bağlanmaktadır ve ağı kurşun yakasının çok çabuk olarak batması ve takımın denizde hızlı bir şekilde duvar halini almasını sağlamaktadır. Kullanılan ağ takımlarının yüksekliği de av sahalarının derinliğine ve uzatma ağlarını kullanılış şekline göre değişim göstermektedir.

Bölgede uzatma ağlarının kullanım şekli olarak, çevirme, voli, bırakma(Dönek) ve yeldirme(sürükleme) şeklinde kullanılmaktadır. Yeldirme yöntemi sardalye ve zargana balığı avcılığında uygulanmaktadır. Uygulamada ağı bir ucu serbest diğer ucu tekneye bağlı olarak atılmakta ve ağ tekne tarafında gergin olması için belli aralıklarla çekilmektedir.

Bölge balıkçılarının hava şartlarına bağlı olarak denize çıkma süreleri değişir. Hava şartları uygun olduğu sürece ortalama 100-200 gün arasında denize çıkma süreleri değişim göstermektedir. Alparslan ve diğ. (2003) Çanakkale Boğazı'na ait bazı meteorolojik parametrelerle ilgili yaptıkları çalışmada son 10 yıllık ortalama göre fırtınalı gün sayısı 70 gün, kuvvetli rüzgar gün sayısını 188.8 gün olarak belirtmişlerdir. Bu da Türkiye ortalamasının oldukça üzerinde olması nedeniyle uzatma ağları kullanımını olumsuz yönde etkilemektedir.

Kınacıgil vd, (2000) Uzatma ağları ile yakalanan balıkların, Türkiye balıkçılığı içerisindeki tüm üretim payları %10 olmasına karşın ekonomik kazanç yönündeki payı günlük pazar fiyatları göz önüne alındığında yüksek değerlere ulaştığını belirtmiştir. Çanakkale bölgesinde avlanan balıkların ekonomik değerinin yüksek olması bu çalışma ile uyumaktadır. Çanakkale Bölgesi uzatma ağları ile avcılık yapan balıkçılar genellikle eylül-kasım ve mart-temmuz ayları arasında ekonomik olarak rahatlamaktadırlar.

Araştırmada balıkçıların karşılaştığı sorunlardan ekonomik olanları malzeme temini, Yunusların verdiği zararlar ve balık satışında yaşanan sorunlar olarak özetlenmiştir. Balıkçıların ağ malzemelerinin temininde kendileri yerine Su ürünleri Kooperatifler birliğinden daha ucuza temin etme yoluna gitmeleri yararlı olacaktır. Yunusların ağlara verdiği zararın önlenmesi için son zamanlarda kullanılmaya başlayan ve uzatma ağlarının mantar yakalarına bağlanan elektronik

ses dalgaları üreten aparatlar kullanılabilmektedir. Balık satışlarında ise avlanan ürünün satışının Bölge Birliği veya kooperatiflerce yapılması önemli olacaktır. Bunun yanında yasal sorunlardan olta balıkçılığına ticari ve sportif olarak ayrılması ve kota uygulaması getirilerek satışların belirli merkezlerden yapılması yaşanan sorunları azaltacaktır.

Çanakkale ili'ndeki bu ilk çalışmayla, yörede kullanılan uzatma ağlarının teknik planları uluslararası standartlarda ilk defa çizilerek tanıtılmıştır. Bölgede daha önce bu konuda yapılmış bir çalışmanın olmaması, karşılaştırma yapılmasını engellemiştir. Bölgenin Ege, Marmara ve Karadeniz arasında göç yapan türlerin geçiş yolu üzerinde olması ve bu türlerin avcılığında büyük balıkçı donamlarından gırgır ve trol takımlarının coğrafi yapı nedeniyle kullanımlarının sınırlı olması, uzatma ağlarının kullanımını oldukça yaygınlaştırmıştır. Sonuç olarak, Çanakkale ili bölgesinde sürdürülebilir balıkçılık için kullanılan uzatma ağlarının desteklenmesi ile birlikte, av etkinliği ve seçicilik parametrelerinin ayrıntılı olarak çalışılması ve ağ tasarımlarının belirli bir standartta donatılarak yaygınlaştırılması son derece önem arz etmektedir.

Kaynakça

- Anon, 2004a. Fisheries data of Ministry of Agriculture and Rural Affairs, Province Directorate of Çanakkale. Çanakkale Türkiye.
- Anon, 2004b, Fisheries regulation for marine and fresh waters for commercial fishery , 2004-2006 fishing period No.:3611, (in Turkish) Ministry of Agriculture and Rural Affairs of Turkey, Protect and Control General Office, Ankara, 86 p.
- Alparslan M., Tekinay A. A., Sağlam M. 2003. Meteorological climate conditions of Dardanelles and its effects on fishing(in Turkish). E.U. Journal of Fisheries & Aquatic Sciences Cilt/Volume 20, Sayı/Issue (1-2): 185 – 192.
- FAO, 1975., Catalogue of Small-Scale Fishing Gear (ed. C. Nédélec). Food and Agriculture Organization of United Nations by Fishing News Books Ltd. 191 p.
- Hoşsucu, H. 2005. Fishery I, (in Turkish). E.Ü. Su Ürünleri Fakültesi Yayınları No.55, Ders Kitabı Dizin No : 24, 6. Baskı, Bornova, 247 s.
- Kınacıgil,H.T., A.T. İkyaz, A. Ayaz, O. Akyol, U. Altınağaç. 2000. Investigation of Set net's effect on Fish Population in Mid-Aegean (in Turkish) TÜBİTAK- YDABÇAG 198Y023 Kesin Rapor, Ankara.